

ÇİN MİTOLOJİSİNDEKİ EJDERHA MOTİFİNİN ÇAĞDAŞ SERAMİK
BİÇİMLERDE YORUMLANMASI

Nizam Orçun ÖNAL

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Seramik Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Sanat Eseri Raporu

Ankara
Haziran, 2007

KABUL VE ONAY

Nizam Orçun Önal tarafından hazırlanan “Çin Mitolojisindeki Ejderha Motifinin Çağdaş Seramik Biçimlerde Yorumlanması” başlıklı bu çalışma, 8 Haziran 2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanatta Yüksek Lisans Çalışması Raporu olarak kabul edilmiştir.

Prof. Ayşe Müge BOZDAYI (Başkan)

Doç. Nazan SÖNMEZ

Yrd. Doç. Hüseyin ÖZÇELİK (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. İrfan ÇAKIN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

08. 06. 2007

Nizam Orçun ÖNAL

TEŞEKKÜR

Redaktörlük ve manevi destekleri için öncelikle aileme ve nişanlım Pınar BAKLAN'a, tez danışmanım Yrd.Doç. Hüseyin ÖZÇELİK'e, ilgi, yardım ve önerileri için Doç.Nazan SÖNMEZ'e, ve Öğr.Gör. Tuğrul Emre FEYZOĞLU'na teşekkür ederim.

ÖZET

Önal, Nizam Orçun. Çin Mitolojisindeki Ejderha Motifinin Çağdaş Seramik Biçimlerde Yorumlanması, Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışma Raporu, Ankara, 2007

Mitoloji ya da masal kahramanı olarak bilinen Ejderha, yüzyıllardır gelen anlatılarda tanrı sembolü şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kültürlere göre farklılıklar gösteren bu tanrı, bazen iyi güçleri olduğuna inanılmış, bazense kötülük habercisi olarak korkulmuş bir semboldür.

Ejderha sembolü, özellikle Çin sanatında en çok rastlanan unsurlardan biridir. Bu betimlemeler Çin İmparatorlarınca, imparatorluk gücünün kutsal bir simgesi olarak kullanılmıştır. İnsanların hayal dünyasında mistik bir yer edinmiş olan bu figür, eski tarihlerden beri gerek güç, gerek korunma, gerekse inanç nedeniyle, toplumların sanat ve sosyal yaşamlarının bir parçası haline gelmiştir.

Bu araştırmanın konusu; mistik öğelerin, yaşamış medeniyetlerin, efsanelerin, mitolojinin ve masalsı karakterlerin en önemlilerinden birisi olan Ejderha motifinin, çağdaş sanat anlayışı içerisinde, eski - yeni özdeşleşmesi kurularak yapılan soyut seramik örneklerle yorumlanmasıdır.

Anahtar Sözcükler: Çin, Mitoloji, Ejderha, Seramik, Biçim

ABSTRACT

Önal, Nizam Orçun. Interpretation of Dragon of Chinese Mythology on Modern Ceramic Forms, work report of MSC work of art, Ankara, 2007

Dragon, which is known as a mythological or fictional character, has, for centuries, appeared before our eyes in the shape of a symbol of god. This God, which varies in form depending on the culture it appears in, was sometimes believed to have good powers and sometimes it was considered as a harbinger of devilry.

Symbol of a dragon is an element one can come across quite frequent especially in the Chinese art. Especially dragon descriptions were used by Chinese Emperors as a sacred sign of imperial power and decorated the Chinese flag from 1911 till the foundation of the Republic. Having occupied a mystical place in people's imaginations, the dragon symbol has been part of the social and the artistic worlds of societies since ancient times, as a source of power, protection and belief.

The subject matter of this research is the interpretation of the dragon motif –one of the most significant figures of mystical elements, former generations, legends, mythology and fiction characters- within the context of modern art, through abstract ceramic samples created by way of identification of the old with the new.

Key Words: China, Mythology, Dragon, Ceramic, Form

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
RESİMLER.....	vi
GİRİŞ.....	1
I.BÖLÜM. Ejderha Sembolü.....	3
1.1.Ejderha'nın Tanımı.....	3
1.1.1 Sözlük Tanımı.....	4
1.1.2.Ansiklopedik Tanımı.....	4
1.1.3.Mitolojik Tanımı.....	5
1.2.Mitolojide Ejderha Sembolü.....	5
1.2.1.Çin Mitolojisinde Ejderha Sembolü.....	6
1.2.2.Türklerde Ejderha Sembolü.....	8
1.2.3.Diğer Kültür ve Mitolojilerde Ejderha Sembolü.....	10
1.3.Ejderha Sembolünün Kullanıldığı Alanlar.....	13
1.3.1.Sanatta Ejderha Sembolünün Kullanımı.....	14
1.3.2.Diğer Alanlarda Ejderha Sembolünün Kullanımı.....	15
II.BÖLÜM. Mitolojik Varlık ve Hayvan Sembollerinin Sanatta Kullanımı	18
2.1.Doğu ve Batı Mitolojilerinde Hayvan Sembolü.....	18
2.1.1.Çin Simge ve Sembollerine Giriş.....	20

2.1.2.Çin Simge ve Sembollerinde Ejderha.....	22
III.BÖLÜM. Çin Mitolojisindeki Ejderha Motifinin Çağdaş Seramik Biçimlerde	
Yorumlanması.....	24
3.1. Ejderha Motifinin Çağdaş Seramik Uygulamalarının Yorumlanması....	29
3.1.1. Form 1	32
3.1.2. Form 2	37
3.1.3. Form 3	40
3.1.4. Form 4	43
3.1.5. Form 5	46
3.1.6. Form 6	49
3.1.7. Form 7	52
3.1.8. Form 8	55
3.1.9. Form 9	58
SONUÇ.....	59
KAYNAKÇA.....	62
ÖZGEÇMİŞ.....	65

RESİMLER

Resim 1, Nizam Orçun ÖNAL, “Long-Sun”, 2005	30
Resim 2, Nizam Orçun ÖNAL, “Long-Sun”, 2005	31
Resim 3, Nizam Orçun ÖNAL, “Long-Qua”, 2005	33
Resim 4, Nizam Orçun ÖNAL, “Long-Qua”, 2005	34
Resim 5, Nizam Orçun ÖNAL, “Kompozisyon”	35
Resim 6, Nizam Orçun ÖNAL, “Kompozisyon” Detay	36
Resim 7, Nizam Orçun ÖNAL, “Di-Long”, 2006	38
Resim 8, Nizam Orçun ÖNAL, “Di-Long”, 2006	39
Resim 9, Nizam Orçun ÖNAL, “Ying-Yang-Long”, 2006	41
Resim 10, Nizam Orçun ÖNAL, “Ying-Yang-Long”, 2006	42
Resim 11, Nizam Orçun ÖNAL, “Long-Wang”, 2007	44
Resim 12, Nizam Orçun ÖNAL, “Long-Wang”, 2007	45
Resim 13, Nizam Orçun ÖNAL, “G-Long”, 2005	47
Resim 14, Nizam Orçun ÖNAL, “G-Long” Detay	48
Resim 15, Nizam Orçun ÖNAL, “Shen-Long”, 2006	50
Resim 16, Nizam Orçun ÖNAL, “Shen-Long” Detay	51
Resim 17, Nizam Orçun ÖNAL, “Tian-Long”, 2005	53
Resim 18, Nizam Orçun ÖNAL, “Tian-Long” Detay	54
Resim 19, Nizam Orçun ÖNAL, “Ejder”, 2007	56
Resim 20, Nizam Orçun ÖNAL, “Ejder” 2007	57

GİRİŞ

Toplumların nesne ve varlıkları hatta hikayeleri belli bir mantık içerisinde sembolleştirmeleri tarih öncesi çağlara dayanmaktadır. Bu sembollerin betimlediği düşünceleri, fikirleri ya da inançları ancak kültürel kaynaklar ve ait olduğu toplumun yaşayış şekillerinden yola çıkarak kavrayabiliriz. Her toplum kişiselleştirdiği bu sembolleri hayatlarına birebir sokarak sonraki kuşaklara aşılacak istemişlerdir. Bu nedenle semboller tarihsel olay ya da efsanelerin de izlerini taşırlar.

Semboller, insanlık tarihiyle aynı yaşadadır denilebilir. Tarih öncesi çağlardan beri insanlar, yaşayış şekillerini, inançlarını ve kültürlerini sonraki nesillere aktarmak için uğraş vermişlerdir. Nesillerini koruma içgüdüleriyle yapılan bu çabada insanoğlu bilinçsizce de olsa sanatı kullanmıştır.

Sanat kavramının bilinmediği dönemlerde bile ilk insanların yapmış olduğu duvar resimleri veya av aletleri incelendiğinde, sonraki kuşaklara bu sembolleştirilmiş işaretlerle bir şeyler anlatmak çabasında oldukları gözlenir. Aynı zamanda bu semboller onların hayatlarını kolaylaştıracak ipuçlarını da taşımaktadır. Bu semboller, inançları, inançlarla beraber, sosyal yapı ve yaşayış şekillerinin birleşmesi sonucu hikayeleri, efsaneleri ve mitolojileri doğurmuştur. Toplumların ve uygarlıkların kurulması, inanç kavramının gelişmesi ve yazının bulunması; mitolojik hikaye ve sembollerin günümüze kadar gelmelerini sağlamıştır.

Her uygarlık, kendi inanç ve kültürünü yansıtan birçok sembole sahiptir. Bu semboller nitelik açısından baskın ya da baskın olmayan karakterlerden oluşur. Baskın karakterdeki semboller günlük hayatla fazlasıyla etkileşim içinde olan, tinsel kavram olarak en yüksek rollerde bulunan, bazen tanrı olarak adlandırılan sembollerdir. Zamanla bu özelliklerini yitirmiş olsalar da, geçmişteki konumlarından dolayı mimaride, sanatta, edebiyatta ve daha birçok alanda kullanılarak ölümsüzleştirilmiştir.

Ölümsüzleştirilmiş sembollerin çoğu tüm uygarlıklarda ve kültürlerde bulunan ortak karakterlerdir. Ancak bu semboller her kültürde aynı fikri ve düşünceyi vurgulamaz, farklı anlamlarda da yorumlanabilir. Bu bağlamda verilecek en önemli örnek "Ejderha" dır.

Ejderha, sembol ve motif olarak bütün kültürlerde bulunmaktadır. Bazı kültürlerde güç ve bereket verdiği inandırılmış, bazı kültürlerde ise korkulan, kötülüğü temsil eden bir karakter olmuştur. Ejderha motifi çoğunlukla dekorasyon amaçlı olarak, mimaride, duvar süslemelerinde, yöresel kıyafetlerde, savaş aletlerinde ve bayraklarda kullanılmıştır. Özellikle Asya kültürünün önemli bir parçası olması nedeniyle, birçok Uzakdoğu ülkesinin tüm kültür ve sanat alanlarında ortaya çıkmış ana figürlerin başında gelir. Ejderha, minyatür resimler ve minyatür işlemler olarak yaygınlaşmış olmasının yanı sıra, üç boyutlu olarak plastik sanatlarda, duvar panolarında, edebiyatta, müzikte ve sinemada da ön plana çıkmıştır.

I.BÖLÜM

EJDERHA SEMBOLÜ

1.1.EJDERHA'NIN TANIMI

Bir mitoloji ya da masal kahramanı olarak bilinen Ejderha, kültürlere göre farklılıklar göstererek karşımıza çıkmaktadır. Çoğu kültürde tanrı olarak nitelendirilmiş olan ejderha, bazen iyi güçleri olduğuna inanılmış, bazense kötülük habercisi olarak korkulmuş bir semboldür. İnsanların hayal dünyasında mistik bir yer edinmiş olan bu figür, eski tarihlerden beri gerek güç, gerek korunma gerekse inanç nedeniyle insanlar tarafından ölümsüzleştirilmiştir.

“Çeşitli hayvanların özelliklerini bünyesinde toplayan ve bundan dolayı bütün hayvanların gücünü ve niteliklerini toplu olarak sembolize eden; timsah, yılan ya da kertenkeleden köken aldığına inanılan bir figürdür. Uzakdoğu’da uzun ömürleri ve büyü güçleri nedeniyle bilgeliğin sembolü olarak da görülmektedir.”

(Telesco, 1995; 21-44.)

Ejderha'nın günümüzde de popülaritesini sürdürmesinin nedenlerini araştırarak olursak, öncelikle ejderhanın ne olduğu ile başlamalıyız. Ejderha, her insanın kendi kültüründe ve bulunduğu coğrafyada şekil, özellik ve güç bakımından farklılıklar gösteren bir mitolojik semboldür. Bu mitolojik sembol üzerinde durulacak çalışmada, genel olarak ejderhanın tanımına ve Çin kültüründeki yeri

ile günümüzde nasıl kullanıldığına değinilerek, Çin Mitolojisindeki bu önemli figürün çağdaş seramik uygulamalarının yorumlaması yapılacaktır.

1.1.1.Sözlük Tanımı

Birçok dilde ve mitolojide geçen ejderhanın sözlük tanımı şöyledir:

“Ejder ya da ejderha (Farsça) (Fr. İng.*Dragon*.)Yarasa kanatlı, aslan pençeli, dikenli kuyruklu, derisi pullu, ağzından ateş saçan efsanevi canavar. Büyük yılan.”¹

“Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, dragon.”²

1.1.2.Ansiklopedik Tanımı

Hayal gücüyle yaratılan bazı masal varlıklarına ejderha denilmiştir.

“Tarih öncesi ejderhayı andıran dev sürüngenler konusunda hiç bilgi yokken bile bu yaratıkların varlığına inanılırdı. Yunanca’daki "Drakon" sözcüğü başlangıçta her türlü büyük yılan için kullanılırdı. Mitolojideki ejder de, sonradan çeşitli biçimlere bürünmekle birlikte özünde yılan olarak kaldı.” (AnaBritannica,1986 C:8, 55-2)

¹ TDK Türkçe Sözlük, 1988

² TDK Türkçe Sözlük, 1974

1.1.3.Mitolojik Tanımı

“Bütün milletlerin masal dünyasında yer alan, bazen aslan gövdeli, yılan kuyruklu, bazen kanatlı ve uçabilir tasvir edilen olağanüstü hayvan. (Ejderhanın daha çok eski Babil inançlarından ortaya çıkmış masallardan türediği, her milletin hayal gücüne göre biçimlendiği ileri sürülmektedir.)” (Meydan Larousse, 1969 C:4)

Ejderhalar, bütün fantastik ve mitolojik yaratıklar içerisinde en gizemli ve güçlü yaratıklar olarak yer almışlardır. Şekil olarak dinazorlarla benzerlik göstermeleri nedeni ile gerçekten bir zamanlar yaşamış olabilecekleri düşüncesi, insanlar üzerinde ejderhanın mistikliğini yüzyıllardır korumasını ve popülerliğinin devamını sağlamıştır. Tam olarak nasıl yaratıklar olduklarının anlaşılabilmesi da merak konusu olarak kalmış, sanatta ve edebiyatta merak uyandıran bir konu olmasına etki etmiştir.

1.2.MİTOLOJİLERDE EJDERHA SEMBOLÜ

İnsanlar coğrafi ve sosyal koşulların bir sonucu olarak Zoomorfik evrede hayvanları tanrı olarak kabul etmişlerdir. Daha çok memeli hayvanlarla ilgili mitolojik motifler oluşturan insanoğlu, zengin düş gücü sayesinde, çeşitli hayvanlardan ortak izler taşıyan ve gerçekte var olmayan, doğaüstü hayvanların da tasarlanmasına neden olmuştur. İnsanlar, bu mitolojik hayvanların yanısıra, yakın ilişkide buldukları sürüngenler, balıklar ve kanatlı hayvanlarla da ilgili

zengin mitolojik motifler yaratmışlardır. Bu mitolojik motiflerin en önemli örneklerinden biri ejderhadır.

1.2.1.Çin Mitolojisinde Ejderha Sembolü

Çin mitolojisi nerdeyse tamamen ejderha sembolü üzerine kurulmuştur. Çince’de ejderhaya "LONG" ya da “LUNG” denir. Çin mitolojisinde ırmak, göl ve okyanuslarda yaşayan, göklerde görünen dev yaratık diye tanımlanır. İlk atalarının bir ejderha olduğunu düşünen Çinliler, imparatoru da ejderhanın gücüyle özdeşleştirmişler, 9 ejderhalı elbise giyme ayrıcalığını sadece ona vermişlerdir. Ejderhaların bilgelik ve gücü temsil etmelerinin yanında dönüşüm ve gelişim öğretmenleri olmaları, bütün hayatın bir ejderhanın nefesiyle başlaması gibi anlatılar, bu iç içe geçmişliği vurgulamaktadır.

“Başlangıçta bir yağmur tanrısı olan LONG, Avrupa mitolojisinde kötülükle özdeşleştirilen ejderhanın tersine, göksel iyiliğin ve verimliliğin simgesidir. Eski Çin’de evrenin yaratılışı ile ilgili 4 ejder tanımlanır:

- Gökyüzü ejderhası TIAN LONG
- Gizli hazine ejderhası FU ZANG LONG
- Su yollarına hükmeden yeryüzü ejderhası DI LONG
- Yağmur ve rüzgarları yöneten ruhlar ejderhası SHEN LONG

Yaygın inanişaya göre yalnızca son iki ejder çok önemlidir.

Bunlar zamanla LONG WANG yani ejder krallar adı verilen tanrılara dönüşmüşlerdir. Dört okyanusta yaşayan bu tanrılar yağmur yağdırır ve denizcileri korurlar.”

(AnaBritannica, 1986. C:14 .579-3)

“Çin Mitolojisinde çok sık rastlanan ejderha, pek çok tür hayvanın bir karışımı olarak bir devenin basına, bir erkek geyiğin boynuzlarına, bir canavarın gözlerine, bir ineğin kulaklarına, bir yılanın boynuna, bir midyenin göbeğine, bir sazan balığının pullarına, bir kartalın pençelerine ve bir kaplanın ayaklarına sahiptir. Kafasının üzerinde “Chi’ih muh” denilen büyük bir parça vardır. Gövdesi birleşik üç bölümden şekillenmiştir. Gövdesinde 117 adet bulunan pullardan 81 tanesi iyi (yang) etki gösterirken, 36 tanesi ise kötü (ying) etkiyle doludur. Böylece ejderha hem biraz koruyucu hem de biraz yok edicidir. Boyun altındaki pulları terstir ve her bir ayağında beş adet parmak bulunur. Bir erkek ejderha dışından, tepesine doğru giderek incelen dalgalı bir boynuzla ayrılır. Ayrıca dişi ejderhanın burnu da düzdür. Kanatlı ejderhalar olduğu gibi, at-ejderha, boğa ejderha, köpek-ejderha, kurbağa-ejderha ve balık-ejderha’da vardır. Ejderhaların en önemli düşmanı belki kaplandır ama mitolojide kaplan başlı ejderhalara da rastlanılır. Görüldüğü gibi ejderhalar diğer hayvanlara da dönüşebilirler.”¹

Çin kültürünün önemli bir parçası olan ejderha, köklü Çin mitolojisinde tanrı sembolü olarak yer almış, tarih boyunca Çin edebiyatı ve sanatında sıklıkla kullanılmış bir figürdür. Gök tanrıları olarak bilinen Ejderhalar (*LONG*), İ.Ö. 6.y.y.'a değin yağmur ayinlerinde bir dansçı alayı tarafından canlandırılırdı.

¹ MACKENZIE, Çin-Japon Mitolojisi, 1996; 49-80.

Geleneksel Çin topluluklarında talih getirmesi amacıyla bugün de benzer danslar çeşitli kostümlerle drama edilerek sergilenmektedir.

1.2.2.Türklerde Ejderha Sembolü

*“Ejderha eski Türkçe metinlerde, ”kök-luu, büke, evren, nek, abırğa
“gibi isimlerle bilinmektedir. Araplar, Osmanlı çağına kadar “nihang
“ daha sonraları “tannin,” Moğollar, “moghur,” İranlılar “
ejderha” demişlerdir.”*

(Deniz, Anadolu-Türk Dokumaları)

“Kaynaklarda Orta Asya’da doğuda yaşayan Türklerde “büke, evren, nek” su kaynaklarını ve bulutları temsil etmekte olup, astroloji ile ilgilidir. Çin ve Uygur kozmolojisinde dört yön hayvan simgesiyle gösterilmektedir. Türk Budist metinlerinde “kök-luu” gök gürültüsü ve yağmur sembolü olup, hükümdar ile özdeşleştirilmiştir. Ejder Orta Asya’da gece ile gündüzün meydana gelmesini temin eden, dünyanın dönmesini sağlayan, iyilik, kötülük, kahramanlık sembolüdür. Orta Asya inanışında ejder çift olarak veya çift başlı sembollerle kozmik bir tılsımdır ve Gök kubbenin en altındaki Çığrı (çark) sını (felek) bir çift semavi ejder çevirmektedir. Gücü, gök gürültüsü ve yağmuru sembolize etmektedir.

Hz.Musa’nın bastonu ejder şeklini alarak Allah’ın mucizesini insanlara

göstermiştir. Göktürk Kağanı Kültigin'in M.S.732 de diktirdiği Orhun Anıtları'nda, Uygur Bilge Kağan Anıtı'nda ejder bekçilik yapmaktadır.”¹

“Ejderha motifi Türk sanatında da Hint ve Çin sanatı kadar yaygındır .Türk Mitolojisinde, büyük yılan biçimli olarak betimlenen ejderhaların, üçten yediye kadar değişen sayılarda başları bulunmaktadır. Yedi başlı ejderha anlamına gelen “büke” sözcüğü Yakut Türkleri tarafından önemli kişilere unvan olarak verilir. Bazı hikayelerde, insan eti yiyen ejderhaların varlığından söz edilir. Bu ejderhaların kuyuların diplerinde sarayları olduğu düşünülür ve genç kızları bu kuyulara kaçırdıklarına inanılır.

Ejderha Türk mitolojisinde zaman zaman dünyayı taşıyan bir hayvan olarak da kabul edilmiştir. Dört yön ile ilişkisi olduğu düşünülmüş ve gök ile yer-su kültürünün varlığına dayanarak astrolojiyle ilişkili farklı sembolik anlamlar yüklenmiştir. Türklerde bir ejderha kültünden söz edilebilir. Ejderhaların, karanlık yer ejderi, gök ejderi, sarı ejder, ağaç ejderi ve kırmızı ejder gibi tipleri bulunmaktadır. Kökenini timsahtan aldığı ileri sürülür.”².

“Ejderha, Eski Türklerin “12 Hayvanlı Takvimi”nde de yer almıştır.”

(Turan, 1941; 1-139)

“Uzakdoğu'nun, Çin sanatının tipik hayvanı ejderha ya da ejderler, farklı bir stil ve semboller dünyası ile ilgili olarak Selçuk sanatına da girmiştir. Anadolu Selçuk

¹ ESİN, İslamiyet'ten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslam'a Giriş, 1978, 49-53

² ÇORUHLU, Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi, 1995; 1- 286

sanatında ejder figürleri oldukça yaygındır. Bilhassa taş ve alçı kabartmalarda görülürler. Ejderlerin genellikle çift teşkil etmesi, birçok örneklerde aslan ve sfenks kuyrukları veya çift başlı kartalların kanat uçlarında bulunmaları, bazen de insan başı, boğa başı veya hayat ağacı ile birleşmeleri dikkati çeken özellikleridir. Takvim hayvanı ve gezegen sembolü olarak kullanılan ejderler daha da girift bir gurup meydana getirirler.”¹

1.2.3.Diğer Kültür ve Mitolojilerde Ejderha Sembolü

Ejderhalar ve büyük yılanlar, tarih boyunca hayatın başlangıcında ya da büyük dönemeçlerde başlatıcı ve destekleyici bir rol oynamışlardır. Bütün kadim kültürlerde, büyük, tüylü, uçabilen bir yılan ya da ejderha, hayatın nedeni olarak saygı görmüştür.

Batı ejderhaları, Aziz George’a² mal edilen hikaye nedeniyle, acıktıklarında insan bile yemek zorunda kalan canavarlardır. Hikayeye göre Aziz George Kapadokya’da bir kasabaya gelir. Kasabadaki halk, bir süvari(chevalier-şövalye) olan Aziz George’a ejderhanın sürüdeki bütün koyunları bitirdiğini, şimdi de genç prensesi kurban olarak istediğinden bahsederler. Aziz George, kalkanı ve uzun mızrağıyla ejderhayı yenerek kasabayı kurtarır. Bu olayın prensesle bir ilgisi yoktur, zor durumdakine yardım etmenin erdemini sembolize eden bu hikaye, neredeyse bütün Hıristiyan şövalyelerin, özellikle kalkanlarına ejderha sembolü işletmelerine neden olmuştur.

¹ (ÖNEY, Anadolu Selçuk Sanatında Ejder Figürleri. 1969)

² Aziz George; St.George (Aziz George) Oset Nart destanlarında ve Oset dininde erkeklerin ve gezginlerin koruyucusu kutsal kişilerden biri.

Ejderhanın batıdaki olumsuz imajında kilisenin bu hikayeyi abartması ve İncil'de birçok olumsuz ifadenin yer alması kadar, Beowulf adlı anglo-sakson efsanesindeki kahramanın ejderhayla yaptığı savaş, Leviathan efsanesi, Loch Ness canavarı gibi birçok halk öyküsünün de etkisi vardır. Aslında Eski Ahit'te de, Kuran-ı Kerim Araf Suresi 107 ve Şuara 32'de de, Hz. Musa'nın asasının bir ejderhaya dönüşerek, büyük bir büyü gücü verdiği ve bunun ona güven sağladığı, hatta hayatını kurtardığı yer almaktadır. Buna rağmen kilise, bütün Hıristiyanlık öncesi güç sembollerine yaptığı gibi, özellikle İskandinav mitolojisinde olumlu bir imajı olan ejderhayı da, çirkin, korkunç ve tehlikeli bir figüre dönüştürmek için özel bir gayret göstermiştir. Oysa Batı-dışındaki uygarlıklarda ve özellikle Çin'de, ejderhanın olumlu özellikleri sonuna kadar korunmuştur.

Sümer tanrısı Ea, oğlu Marduk'a şifa büyü için bir ejderhadan yardım almasını önerirken, Pagan inancı¹ ve Wicca ejderha enerjilerini pratik ritüellerde kullanmış, Quatzlcoatl Güney Amerika'da, Gökkuşığı Yılanı Aborjinlerde, tüylü-büyük-göksel bir yılan neredeyse bütün mitolojilerde, hayatın ve eğer bu hayat biterse başlayacak olan yeni hayatın ve yaratılışın kurucusu olarak hep kutsanmıştır.

Gnostikler² kanatlı yılanın kozmostaki arındırıcı, yenileyici ve diriltici vasıfları temsil ettiklerini düşünmüşler, hermetik öğretilerde³ kanatlı ve kanatsız ejderhalar çok kullanılmıştır. Astronomi-astroloji ise Draco(Ejderha) adını kuzeyde ve hiç

¹ **Pagan İnancı;** Tek tanrılı dinden uzak olan ve çok farklı uygulama ve ibadetler içeren dinleri kapsayan geniş bir din bilimleri terimidir.

² **Gnostik;** ruhani konulara ve/veya gizli ilimlere ait bilgiye ve bu bilginin maddi dünya'ya hükmetmeyi mümkün kılacağına ilişkin inanç merkezinde gelişen disiplinlerin genel adı. Gnostikler de bu disipline inananlar.

³ **Hermetik Öğreti;** Eski Mısır'da yaşamış bilge Hermes-Thot'un (Trismegistus) öğretisidir.

batmayan bir takımyıldıza vermekle bazı bilgileri açıklayıp, bazılarını örtmüştür.

Yunan mitolojisinde ejderha ile ilgili, diğer toplumların inançlarıyla paralellik gösteren öyküler anlatılır. “Ekhidna” adı verilen ejderhanın yeraltında ve yeryüzünde ne kadar korkunç köpek ve canavar varsa, hepsini yarattığına inanılır. Lerna Ejderi adlı dokuz kafalı bir yılan ejder vardır. Herakles’in onun zehir saçan kafalarını kopardığına ve ölümsüz olan bir kafasını da bir kayanın altına gömdüğüne inanılır.

“Yine Yunan mitolojisinde ejder ya da yılan anlamına gelen Hydra; Typhon’la Ekhidna’nın kızı ve Kerberos Khimaria, Phiks gibi canavarların kız kardeşi sayılır.” (Erhat, 1993)

“Hydra, dokuz başlı bir ejderhadır ve Herakles tarafından öldürülmüştür.” (Evans, 1970)

Ejderhalar bazı mitolojilerde yağmurun ve suyun efendisi, gök gürültüsünün tanrısı ya da yağmurun ve suyun tanrısı olarak anılırlar. Fırtınalar çıkaran ejderha tanrılara da inanılmıştır. Bazı mitolojilerde ise “ışık” tanrısıdır. İnanışa göre yeni doğmuş bir ejderha; bir solucan, bir yılan ya da bir kertenkeleden daha büyük değildir. Ancak çok süratli geliştikleri betimlenmiştir.

“Germen kavimlerinin Nibelungen efsanelerinde ve ayrıca Yunan mitolojisi içerisinde korkunç ejderha motifleri vardır ve bunlar çeşitli kahramanlar tarafından öldürülürler.” (Hançerlioğlu, 1975 1-861.)

“Ejderhalar batı kültürlerinde sıklıkla savaşçı kişilikleriyle karşımıza çıkmıştır. Özellikle Herakles, Sigurd gibi mitolojik kahramanlara karşı yaptığı savaşlar ön plandadır. Ama öte yandan ejderha, batı kültüründe muhafız olarak da bilinir. Örneğin Kızıl Ejder Kral Arthur döneminin amblemidir.”¹

1.3. EJDERHA SEMBOLÜNÜN KULLANILDIĞI ALANLAR

İnsanlık tarihinin başlangıcında, dini düşüncenin gelişimini gösterdiği en önemli dönemlerden biri zoomorfik dönemdir. Bu dönemde insanlar hayvanları tanrı olarak görmüşler, hayvanların kayıtsız üstünlüklerini kabul etmişler ve onlara tapınmışlardır. Daha sonraları birkaç hayvanın birleşiminden oluşan farklı varlıklar meydana getirmişler, birçok mitolojik hayvan motifi ortaya çıkarmışlardır. Günümüze kadar gelmiş olan mitolojik hayvanların çoğu, zoomorfizmden, insanın kendi üstünlüğünü kabul edip, hayvanlara da bunu kabul ettirdiği dönem olan antropomorfizm’e kadar olan sürede türemiştir. Bu mitolojik hayvanları; daha çok memelilerin, sürüngenlerin, balıkların ve kanatlı hayvanların oluşturduğu; ve bunların en güzel, en güçlü ya da en korkutucu özelliklerinin bir sentezi ve tümüyle insan düş gücünün eseri oldukları görülmektedir. Bu özelliklerin hepsini birden içinde bulunduran mitolojik varlık ise ejderhadır.

Günümüzde ejderha sembolü halen kullanılmaktadır. Sinemada, edebiyatta, plastik sanatlarda, tıpta, astrolojide ve daha birçok alanda ejderha, sembol olarak kullanılmakta ya da verdiği anlamın gücüyle özdeşleştirilerek yorumlanmaktadır.

¹ (WILLIS, *The Hutchinson Dictionary of World Myth*, 1995)

Bu yorum geçmiş kültürlerin etkisinde kalınarak değerlendirildiği gibi, yeni nesil ejderha sembollerinin de ortaya çıkmasıyla çeşitlilik kazanmıştır. Batı kültüründe korkulan bir simge olarak betimlenen ejderhanın, bugün iyiliği temsil eden bir varlık olarak da tasvir edildiği örneklerine rastlanır. Her kültürün birbirinden etkilendiği ve kaynaştığı, global bir olguya dönüştüğü günümüzde, ejderha simgesinin de değişiklikler göstermesi ve kullanıldığı alanların çoğalması doğal bir sonuçtur.

1.3.1.Sanatta Ejderha Sembolünün Kullanımı

Çin'den Meksika'ya, Afrika'dan Orta Asya'ya kadar her bölgenin kültüründeki inanç ve düşüncelerle kullanılmıştır. Özellikle de Asya kültürünün önemli bir parçası olması nedeniyle, birçok Uzakdoğu ülkesinin kültür ve sanat alanlarında ortaya çıkmış ana figürlerin başında gelen ejderha, minyatür resimler ve minyatür işlemler olarak yaygınlaşmış olmasının yanı sıra, üç boyutlu olarak plastik sanatlarda, duvar panolarında ve kaligrafilere ön plana çıkmıştır.

Ejderha sembolü; Türk kültüründe ve yakın kültürlerde geçmişten bugüne, dokumacılıkta sık kullanılan bir motif olmuştur. Anadolu Selçukluları'nda hemen hemen her materyalde kullanılmıştır. Kayseri- Sivas Tuzhisarı Sultan Han'ın Köşk Mescidi üzerinde yer alan çift başlı ejder, Konya Kalesi'nden gelen ve bugün İnce Minareli Medrese'de bulunan çift başlı ejder kabartması, Erzurum Çifte Minareli Medrese portelinde hayat ağacı ile birlikte çift başlı ejder, Cizre Ulu Cami'nin ejder başlı kapı tokmağı, ejder çörtlenler evrenseldir.

Görsel olarak birçok öğeden meydana gelen ve kendi aralarında dengeli bir düzen oluşturan ilginç ejderha motifleri bulunmaktadır. Farklı dokularda birçok hayvanın parçacıklarından oluşan ejderha, bir renk skalası gibi geçişler sağlayarak, bu düzenin bütünlüğünü bir arada tutmaktadır.

Ejderha, üzerinde kanat, pul, diken gibi birçok farklı unsuru bulundurması, yılan gibi esnek, bükülebilir ve üzerinde değişik parlak renkler bulundurarak tasvir edilmesinden dolayı, dinamizmi oldukça yüksek hareketli bir motiftir. Bütün olağanüstü karakterlerde olduğu gibi, ejderhanın da ağzından ateş çıkarmak ya da dev kanatlarla uçabilir olmak gibi mistik özellikleri, kullanılan motiflerde hareketi destekleyici etkiler sağlamasına da yardımcı olmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında çok çeşit sunabilen, hayal gücünün sınırsızca kullanılabilceği bir yapı ortaya çıkmaktadır. Böyle bir konuda, kullanılacak malzeme farklılıkları da düşünülecek olursa plastik sanatlar açısından ortaya çok özgün biçimler çıkacaktır.

1.3.2.Diğer Alanlarda Ejderha Sembolünün Kullanımı

Siyasi ve Askeri alanda;

Ejderha sembolü siyasi ve askeri alanlarda da öne çıkmıştır. Milletlerin bayrak ve armalarında, kalkan, zırh gibi savaş aletleri üzerinde hatta paralar üzerinde kullanıldığı örnekler vardır.

Artuklu paralarında ejder motifi kabartma olarak kullanılmıştır. İlhanlı bayrağının da sembolü olan ejder, Çin'de cumhuriyetin ilanına kadar imparatorluk bayrağının vazgeçilmez bir parçası olmuştur. İngiltere'de Kral Arthur döneminin amblemi olan ejderha, yine o dönem savaşçıların zırh ve kalkanlarına işledikleri güç ve cesaret sembolüdür. Günümüzde Galler'in ulusal simgesidir ve bayrağında bulunmaktadır.

Astrolojide;

Astrolojide, **Draco** ya da **Ejderha takımıyıldızı**, modern 88 takımıyıldızdan biridir. Bu takım yıldız adını yunan mitolojisinde Herakles'in dövüştüğü yaratıktan almıştır.

Çin astrolojisinde ise antik çağ Çin takvimi esasları kullanılmaktadır. Bunun dayandığı sistem, Ay'ın devirleri ile Güneş-Ay kısmi hareketlerine göre yapılan hesaplamalardır. Bu yönden batı astroloji sistemi ile derin ayrılıkları vardır. Çin astrolojisi yönteminde Güneş ve Ay'ın devir hesaplarının yanında, geleneksel Çin felsefesinin beş elementine dayanan olumlu ve olumsuz görünümde, on iki sembolik hayvan yılı ile tanımlanan bir sistem kullanılmaktadır. Ejderha da bu sistemin içindeki hayvanlardan biridir. Buna göre bu yılda doğan insanlar da Ejderha burcundadır. Ejderha burcunun özellikleri ise enerjik, kuvvetli, güç sağlayan, başarılı ve sınırsız coşkusu bulunan kişi olarak belirtilmiştir.

Alternatif tıp alanında;

“Ejderhaların kemikleri olduğuna inanılan, fosillere ait kemiklerin tıbbi amaçlı olarak kullanıldıkları görülür. Ejderhaların yakınlarında kesinlikle tedavi edici özelliğe sahip şifalı otlar yetiştiğine inanan Uzakdoğulular, günümüzde halen bu otları tıbbi amaçlı kullanmaktadır. İnanışlarında ejderhalar, derilerini dökerler ve bazen de kemiklerini fırlatıp atarlar. Beş ayrı renge sahip ejderha kemiklerinin iç organlara yönelik olarak tedavi edici etkileri bulunduğu düşünülmektedir. Buna göre mavi renk kemikler karaciğer ve safra kesesi; beyaz renk olanlar akciğer ve ince bağırsak; kırmızı renkliler kalp ve kalın bağırsak; siyah renktekiler böbrekler ve mesane; sarı renk kemikler ise dalak ve mide üzerine etkilidir. Ayrıca ejderhanın tükürüğünün de tedavi edici özellikte olduğu yaygın bir inanıştır.” (Mackenzie, 1996; 49-80.)

Sümer efsanelerinde, Gilgamiş Destan’ında, Yunanda Asklepios’da çift başlı yılan şifa dağıtıcısı olarak betimlenmiştir. Bugünkü Hipokrat arması da, eski Mısırda en güçlü tanrılardan biri olan yılan figüründen türemiştir.

II.BÖLÜM

MİTOLOJİK VARLIK VE HAYVAN SEMBOLLERİNİN SANATTA KULLANIMI

2.1.DOĞU VE BATI MİTOLOJİLERİNDE HAYVAN SEMBOLÜ

Daha önce de belirtildiği gibi; Zoomorfizm ve antropomorfizm, insanlık tarihinde, dini düşüncenin önemli gelişim gösterdiği evreleridir. Önceleri hayvanları tanrı kabul eden insanlar, zamanla kendilerini tanrı olarak ilan etmişlerdir. Bu aşamalarda, insan düşüncesinin oluşturduğu mitolojik zenginliğin en önemli motifini hayvanlar oluşturur.

“Dinler tarihinde animizm ve totemizm birbirlerinden ayrılmayan, birbirlerinin içinden doğmuş ve gelişmiş düşünce ürünleridir.”

(Challaye, 1960)

İnsan, totem olarak kabul ettiği varlığın içinde zamanla, kutsal bir ruhun (anima) yaşadığına inanmıştır. Hayvan tapımı da bu totem anlayışından köken alan oldukça eski bir inanıştır. Birçok toplum hayvanları kutsal kabul etmiş ya da doğrudan tanrı olarak benimsemiştir. Özellikle Eski Mısır bu konuda çok zengin bir kaynak oluşturmuştur.

İlk insanlar, yaşadıkları çevredeki hayvanların gücünden ve onların yırtıcılıklarından başlangıçta ürkmüşler, bu ürküntü bir süre sonra hayranlığa

dönüşmüş ve sonuçta hayvanlara tapınma şeklini almıştır. Bu dönem, insanoğlu'nun hayvanın üstünlüğünü kesin olarak kabul ettiği bir dönemdir.

“Bir hayvanın tanrı olarak algılanabilmesi, hayvanın gücü ve hayvanın sevimliliği şeklinde iki temel ilkeye dayanır. Nitekim bu dönemde sadece güçlü ve yırtıcı hayvanlar değil, geyik gibi sevimli hayvanlar da tanrılığa yükseltilmişlerdir. Ancak bunlar her zaman azınlıktadır.

Bunu izleyen süreçte, gelişen ve büyüyen uygarlık ile toplumsal yaşamdaki insan lehine olan farklılaşmalar, zoomorf tanrı inancını geriletmiş ve sonuçta yarı hayvan-yarı insan yeni tanrılar türemiştir. Bu tanrılar, hayvanın gücü ve çevikliğiyle, insanın zeka ve ihtirasının birleştiği "sfenks" özellikte varlıklardır.” (Hançerlioglu, 1975)

Mitoloji; insanlık tarihinde uzun bir dönem tanrı olarak kabul edilmiş hayvanların motifleri yönünden son derece zengin bir kaynaktır. Bu mitolojik öykülerde sıklıkla biçim değiştirme, yani hayvan-insan ve insan-hayvan değişimleri vardır. Sonuçta her uygarlığın mitolojisinde, hayvanların değişik biçimlerde ve oranlarda da olsa mutlaka yer aldığı görülür.

Tek tanrıcı dinler öncesi dönemde, insan yaşamında bir çok yönden etkili olan hayvanların, dini alandaki ağırlıklarının, gelişen insan uygarlığı karşısında gerileyerek azaldığı ve insan-hayvan birlikteliğinin soyut bir evreden, güçlü ekonomik ve sosyal temelleri olan, insanın denetimi altındaki somut bir evreye

doğru geçiş yaptığı görülür. Hayvanların, tarih boyunca insanın ürettiği tüm bilim ve teknoloji ürünlerinde büyük emeği ve katkısı bulunduğu düşüncesinden hareketle, gezegenimizdeki ekolojik dengeler kadar, insanın düşünsel ürünleri olan mitoloji, destan, masal, resim, heykel ve diğer sanat dalları için de önemli bir hammadde kaynağı oluşturduğu bir gerçektir.

Politeist¹ dinlerin mitolojilerinde önemli yer tutan memeli hayvanlar, sürüngenler, balıklar, kanatlılar ve mitolojik hayvanlar, doğu ve batı mitolojilerinin hepsinde de yer almaktadır.

2.1.1.Çin Simge Ve Sembollerine Giriş

Yapılan araştırmalar sonucu Çinlilerin düşünce yapısının, diğer milletlerden ve özellikle de Avrupalılardan farklı olduğu yönündedir. Bütün araştırmalar bu kesin yargıya Çince'den yola çıkarak varmışlardır. Çince'de ad ve eylem çekimi bulunmaz. Sözcükler bütünüyle değişmez birer heceden oluşur. Ancak bir araya geldiklerinde yeni kavramlar oluşturan temel heceleri meydana getirirler. Drtyz heceden biraz daha fazla olan bu temel heceler, inin bazı bölgelerinde sesleri dört farklı perdeden söyleme alışkanlığından dolayı, yalnızca duyularak ayırt edilebilen dörder farklı anlama gelerek daha da karmaşıklaşır.

Çince'de bir sözcüğü heceleme olanaksızdır. Bir Çinli söylediğini, karşısındakinin tam olarak anlamadığını fark edince, söylediklerini avuç içine

¹ Politeist : Çok Tanrıci

parmağıyla çizerek gösterir. Bütün çizimli anlatımlar imgelerden oluşur ve tamamıyla göze hitap eder.

Resimsel anlatım düşüncesinden hareket ederek, Çinliler daha çok görme duyularını kullanırlar diyebiliriz, fakat Çince’de bu resimlerin her biri simgedir, diğer dillerde olduğu gibi sesi taşıyan işaretler değildir. Çin’de simgeler, gerçek nesneye az ya da çok benzeyen bir hayal aracılığıyla, normalde bir cümleyle de anlaşılabilir olan ama sözcüklerle söylenmek istenmeyeni dolaylı yoldan ifade etmeye yarayan biçimlerdir.

Çince’nin bu simgesel dili sosyal hayatlarının her yerine nüfuz etmiş, insanlar arasında ikinci bir iletişim türü olarak kabul edilmiştir.

“Doğu sanatı simgelerle dile gelir ve karakteristik temaları olan kayalar, sular, bulutlar, hayvanlar, ağaçlar, otlar sadece oldukları şeyler değildirler, daha derinliklidirler, bir anlam taşırlar. “ “...resim ve yazı, biçim ve içerik birbiriyle öylesine uyum gösterir ki, kaynaşırlar.” (Preetorius, 1958)

Simge olarak kullanılan nesnelere gruplar halinde sınıflandırdığımızda, insan, fiziksel olarak da toplumsal bir varlık olarak da, en önemli nesnedir ve insan elinden çıkan her şey de önemlidir. İnsan dünya düzeninde ilk sıradadır. Bu görüş, Çinlilerin dünya kavramının en temel özelliğidir.

“Çinlilerin simgelerinin çoğu, gözle görülebilen nesnelere oluşur, bunlara *biçimsel simgeler* denilir. Simge ve bununla temsil edilen düşünce genelde birbiriyle sesteştir. Örneğin; *fu*, mutluluk demektir ve *fu*, yarasadır. Ayrıca yarasaya mutluluğun simgesidir.

Kullanılan bu simgeler çoğunlukla toplumsal ilişkilerde ön plana çıkar. Birini ziyarete gittiğinizde hediye götürmek Çin kültürünün de önemli bir parçasıdır. Ancak götürülen hediye ne olursa olsun üzeri simgelerle bezenir. Bu simgeler hediyeyi alana sözcüklerle ifade edilecek olanı betimler niteliktedir. Sözcüklerin yetersiz hatta basit karşılandığı durumlarda simgeler en iyi anlatım aracıdır. Hediyeyi alan kişi simgeleri iyice inceler ve her ayrıntıya dikkat eder. Hediyeyi veren kişinin onun için ne dilediği küçük ayrıntılarda gizlidir. Bazen paket kağıdında bile dilek ve görüşler simgelerle betimlenebilir. Paketlerdeki temel fon renkleri bile birer simgedir.”¹

Simgesel iletişimin bu denli yoğun olması, sanat ve edebiyatta da sade simgeler altında derin anlatımların kullanılmasını fazlasıyla etkilemiştir.

2.1.2.Çin Simge Ve Sembollerinde Ejderha

Çin Ejderha sembolü, iyi huy, doğal güç ve verimliliğin simgesidir. MÖ 206 – MS 220 yılları arasındaki Han Hanedanı’ndan itibaren, ejderha “Göğün Oğlu İmparatoru”nun da simgesi olmuştur. Çin kültüründeki “360 Pullu Hayvanın” birincisi ve Çin burçlar kuşağının beşinci hayvanıdır. Yönlerin dört yaratığından

¹ WOLFRAM, *Çin Simgeleri Sözlüğü*, 2000

biri olan ejderha sembolü, güneşin doğduğu yer, verimlilik, bahar yağmurları ve Çin'de yağmur bölgesi olan doğu ile bağdaştırılır.

Çin simgelerinde ejderha dört türden oluşur. Bunlar; göğün yeniden hayat veren gücünü simgeleyen gök ejderhaları, yağmurun yağmasına neden olan ruh ejderhaları, nehir ve derelere hükmeden yeryüzü ejderhaları ve hazineleri koruyan, büyük denizlere hükmeden gizli hazine ejderhalarıdır. Çinlilerin tanrı saydıkları ejderha simgesi, sosyal yaşamlarında, hasat mevsiminin belirlenmesinden, yeni doğan çocuklara verilecek isimlere kadar her şeylerini etkilemiştir.

Sadece normal halk ve köylülerde değil, üst sınıflara ait kişilerde de anlam açısından önemli yeri olan bir simgedir. Üst sınıflarda bulunan kişilerin giysileri üzerindeki ejderha pençesi sayısı, kişinin rütbesini göstermektedir.

III.BÖLÜM

ÇİN MİTOLOJİSİNDEKİ EJDERHA MOTİFİNİN ÇAĞDAŞ SERAMİK BİÇİMLERDE YORUMLANMASI

Seramik; toprak, su ve ateş üçlemesi olarak genel bir tanımlama altına alınabilir. Aslında bu tanımlamanın altında yatan temel anlam, bu üç ana öğenin kendileri arasında oluşturduğu azlık çokluk kombinasyonlarından çıkan etkilerdir. Her birinin içindeki oran ve türlerin değişmesi yeni etkileri yaratan sınırsız birleşimler oluşturmaktadır.

İnsanoğlu ile aynı yaşta sayılabilecek olan seramik, gelenekselliğinin ve endüstriyel özelliğinin yanısıra, sanatsal özelliği de yüksek olan bir materyal olarak diğer sanat dalları arasında kendine sağlam bir yer edinmiştir. Gelişmekte olan diğer sanat dalları gibi, kendi bütünlüğü içerisinde bir anlam taşıma kaygısı edinmiş olan seramik, geçmişten bugüne kadar olan süreç sonunda bir anasanat dalı olmuştur. Sanatın her dalında olduğu gibi seramik sanatında da “Sosyal olgular-Estetik kaygı” ilişkisi oluşmuş ve seramik giderek daha özgün bir hal almıştır.

1960’lı yılların sonunda sanat dünyasında tümüyle yeni bir anlayış olarak ortaya çıkan “Kavramsal Sanat” akımı, seramik sanatında da köklü değişimler gerçekleştirmeye başlamıştır. Bütün sanat dallarında olduğu gibi, seramikte de yapılan iş değil, anlattığı düşünce ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu dönem seramiğin kullanım aracı olmaktan tamamı ile ayrıldığı, işlevselliğinin az

bulunduğu ya da hiç bulunmadığı, sadece bir “öz” barındıran formlara dönüşmeye başladığı dönemdir.

Bu dönemle birlikte, ilk baştaki çömlerlerin yapılış amacı, yöntemleri, duygusu, düşüncesi ve evrensel geçmişi, özgürlük arayışı ile beraber günümüzdeki çağdaş seramik sanatının temelini oluşturmuştur.

Bu genel tanım; araştırmada sergilenen çağdaş Çin ejderhası seramik soyut formlarının dayanağını da oluşturmuştur. Rapor kapsamında sunulan tüm tasarımlar seramik sanatının estetikliğini, yapısal niteliklerini ve diğer sanat dalları arasındaki özgün karakterini de temel almıştır. Yapılan formlarda oluşturulan kurgusal düzen, yöntem ve malzemeler açısından diğer sanat dallarından ayrılmakta, çeşitlilik açısından geniş bir yelpaze sunmakta ve çağdaş birer oluşum sergilemektedir.

Çağdaş seramik sanatındaki bu oluşumun temeli; sanatçının kendi düşünselliğini tasarıma dönüştürüp, seramiğin kendi sınırlarını da zorlayarak, farklı malzemeleri de kullanabilme özgürlüğü ile birlikte, istediğı şekli ortaya koyabilmesidir. Bu sınırsız kombinasyon içerisinde estetik kaygıyı tamamıyla hisseden sanatçı, oluşturacağı form için kendisine gerekli yöntem ve malzemeleri seçerek, eserin yapılanmasında kendi estetik anlayışını da yansıtan soyutlamalar sunabilmektedir.

Bu soyut anlatım şekli, sanatçının tasarlamış olduğu eserin, bir ana fikir ile, yine sanatçı tarafından yüklenen içerik ve öz sentezinin, biçimle dışa vuruluşudur. İçerik, öz ve biçim, soyutlama kavramının temelidir; sac ayağıdır.

Çin ejderhasının geleneksel yapısı dışında, farklı şekiller ile içinde barındırdığı karakteristik yapısını, günümüze özgün ejderha formlarına çevirmek bu araştırmanın ana fikrini oluşturmaktadır. Eski-yeni özdeşleşmesi ile günümüzde Çin ejderhasının bilinen dış görünüşü yerine, daha az bilinen manevi güçlerini ve mitolojik özelliklerini ön plana çıkaran tasarımlar kurgulanmış, her biri farklı biçimler ile ortaya koyulmuştur.

Anlatımı biraz daha açmak gerekirse biçim; bir nesnenin kendi hali veya sonradan oluşmuş olan yapısal dış görünüşünün tamamıdır. Sanatta ise; düşünce yoluyla oluşturulmuş kavram ya da kavramların, kurgusal olarak nesnel bir hale getirilmiş, o düşünceyi destekleyen ve tanımlayan dış görünüşüne verilen addır.

Daha kapsamlı bir başka kullanımıyla, “bir nesnenin mekan içindeki üç boyutlu uzantısını tanımlayan ve nesnenin daha çok dokusal, yüzeysel öğelerini, kütlesini ve genel silüetini anlatan oluşum”¹ şeklindedir.

Buradaki oluşum kavramı eserin içerik ve özünü oluşturmaktadır. İçerik ve öz, biçimin tek başına bir anlam yükleyemediği görsel bütünlüğe, sanat eseri değerini yükler. Adnan Turani içeriği şöyle açıklamaktadır:

“bir sanat eserinde betimlenen olayların, aktarılan bilgilerin tümü.”

(Turani, 1998)

¹ Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997

Bu anlatıma göre denilebilir ki içerik, sanat eserinde ne anlatıldığını vurgulayan bir kavramdır. Biçim ise anlatılmak istenenin nasıl fiziki olarak ortaya koyulduğudur.

Öz ise; anlatılmak istenen bu oluşumun, biçim ve içerik bakımından, izleyen tarafından kendi düşünce yapısı ve o güne kadar edinmiş olduğu bilgi birikimiyle süzüp aldığı ya da almak istediği iletidir. Sıtkı M. Erinc “öz” ü sanat eserinin bir boyutu olarak görür ve şöyle devam eder:

“Öz; sanatçının eseriyle alıcılara vermek istediğinden çok, alıcılarının o eserden edindiklerini tanımlar. Bu boyut, deyiş yerinde ise alıcının o eserden elde ettiği “kissadan hisse” dir.” (Erinc, 1998)

Bütün sanat dallarında düşüncede oluşturulmuş ve her biri için kendine özgü düzenler ile kurgulanmış olan sanatsal eserler, içerisinde taşıdığı içerikle birlikte izleyicilere biçim yolu ile anlatılmaktadır. Her sanat dalında olduğu gibi, seramikte de bu doğrultuda açıklanabilir.

Bu bağlamda araştırmada sunulan örnekler kendi içlerindeki ve birbirleri arasındaki kurgusal düzenleri ile yorumlanmalıdır. Çin'deki ejderha tasvirleri, seramik formlarda soyutlama yapılmaksızın, anlatıldığı şekilde somut fiziksel özellikleri ile betimlenmiş ya da sadece dekoratif bezeme şeklinde resmedilmiştir. Bu araştırma kapsamında tasarlanan ejderha motifleri ise, ejderhanın Çin mitolojisindeki yeri, anlamı ve anlattığı temel dayanağı merkez alarak yapılandırılmış, ejderhanın fiziksel yapı ve özelliği

bu anlatımda daha arka planda tutulmuştur. Soyut çağdaş anlatım kuramlarına göre düzenlenen bu araştırmadaki ejderha formları, anlatılmak isteneni alıcıya direk sunmak yerine, mitolojideki ejderhayı bilme, ejderhanın anlatılardaki manevi gücünü kavrama ve ona göre yorum yapmaya yönlendirmektedir. Bunu sağlayabilmek amacıyla araştırmanın başında Çin mitolojisindeki ejderha tüm yönleriyle kapsamlı bir şekilde bilimsel bilgi olarak sunulmuştur.

Tez kapsamında yapılan seramik Ejderha soyutlamaları, bu bilimsel bilgiler doğrultusunda ve kavram-biçim ilişkisi göz önünde tutularak tek tek yorumlanmış, fotoğraflarıyla birlikte sunulmuştur.

3.1. EJDERHA MOTİFİNİN ÇAĞDAŞ SERAMİK UYGULAMALARININ YORUMLANMASI

Resim 1 "Long-Sun" "Güneş Ejderhası"

Resim 2 "Long-Sun" "Güneş Ejderhası"

3.1.1. Form 1

Doğu ve batı mitolojilerindeki ejderhalar, anlam açısından farklılıklar göstermektedir. Batının ejderhaları karanlık güç ve kötülükle bağdaştırılırken, doğu ejderhaları bereketi, iyiyi ve aydınlığı temsil etmektedir. Aydınlığı simgeleyen doğu ejderhası ve doğunun betimleyicisi olan “güneş” , “Long-Sun” isimli bu eserde simgesel anlamları ve özgün nitelikleriyle çalışılmıştır. Güneşin ve doğu mitolojilerindeki ejderhanın ortak simgesi olan aydınlık ve bereketlilik, gerek seramiğin formu, gerekse yüzeyindeki sagar pişiriminin oluşturduğu çeşitli ton farklılıklarıyla vurgulanmış olarak karşımıza çıkmaktadır. (Resim 1-2)

Teknik olarak elle şekillendirme yöntemi kullanılan eser, şamotlu çamur ile çalışılmıştır. Uygulamadaki renk efektleri, 950°C derece elektrik fırınında, yine seramikten özel olarak hazırlanmış konteynır içerisinde Sagar pişirimi yapılarak sağlanmıştır.

Form 35 cm yüksekliğinde, 57 cm uzunluğunda ve 15 cm genişliğindedir.

Resim 3 "Long-Qua" "Bahar Ejderhası"

Resim 4 "Long Qua" "Bahar Ejderhası"

Resim 5 "Kompozisyon"

Resim 6 "Kompozisyon" Detay

3.1.2. Form 2

Çin kültüründe; baharın gelişi ve bereketin toprağa düşmesi ejderhanın bahar yağmurlarını başlatmasıyla betimlenir. Mitolojide dört mevsimin en önemlisi bahar olarak görülür ve günümüzde de çeşitli törenlerle kutlanır. Bahar mevsiminin önemi, dört mevsim içindeki ayrıcalığı, “Long-Qua” isimli bu form üzerinde, yine doğunun simgesi güneşin bölünmüş dört eşit parçasından birisi olarak yorumlanmıştır. Ayrıca ejderha, Çin’de yönlerin dört yaratığından da biridir ve form bu niteliği de barındırmaktadır. Üzerindeki renk efektleri ve formun yapısal benzerliği göz önüne alınarak; “Long-Sun” isimli eserle birlikte sergi düzenlemesi yapılacak olan bu seramik yorum, oluşacak kompozisyon dahilinde soyut bir Çin ejderhası da oluşturacaktır. (Resim 3-4-5-6)

Teknik olarak elle şekillendirme yöntemi kullanılan eser, şamotlu çamur ile çalışılmıştır. Uygulamadaki renk efektleri, 950°C derece elektrik fırınında, yine seramikten özel olarak hazırlanmış konteynır içerisinde Sagar pişirimi yapılarak sağlanmıştır.

Form 57 cm yüksekliğinde, 36 cm uzunluğunda ve 15 cm genişliğindedir.

Resim 7 "Di-Long" "Suların Ejderhası"

Resim 8 "Di-Long" "Suların Ejderhası"

3.1.3. Form 3

Akarsuların, ırmakların, denizlerin, göllerin, okyanusların hatta yağmurların tanrısı olarak bilinen Çin ve doğu ejderhaları kısaca su ile ilişkilendirilmektedir. “Di-Long” isimli bu eserde suya düşen bir damlanın bıraktığı dağılma ve dalgalanma sonucu oluşan soyut bir ejderha formu çalışılmıştır. (Resim 7-8)

Elle şekillendirme tekniğiyle çalışılan form, şamotlu kilden oluşturulmuş, daha sonra döküm kili ile astarlanmıştır. Bisküvi pişiriminin ardından 1020°C ile elektrikli fırında sırlı pişirimi yapılmıştır. Yüzeyde kurşunlu akışkan bir sırl kullanılmıştır, üzerine demir oksit püskürtülerek renk efekti sağlanmıştır.

Form 45 cm çapında, 12 cm genişliğindedir.

Resim 9 "Ying-Yang-Long"

3.1.4. Form 4

“Gövdesinde 117 adet bulunan pullardan 81 tanesi iyi (yang) etki gösterirken, 36 tanesi ise kötü (ying) etkiyle doludur. Böylece ejderha hem biraz koruyucu hem de biraz yok edicidir.” (Mackenzie, 1996, 49-80)

İyi-Kötü, Karanlık-Aydınlık, Gece-Gündüz, Doğu-Batı... Çin’de hayatın zıt yönlerinin birlikteliği, biri olmazsa diğerrinin varolamayacağı düşüncesi, “Ying-Yang” simgesiyle ön plana çıkarılmıştır. Bu serbest form, “Ying-Yang” simgesiyle, Çin ejderhasının niteliklerinin harmanlanması düşüncesiyle oluşturulmuştur. Zıtlıkların ve çelişkilerin birbirini var ettikleri gerçeği göz önünde bulundurularak tasarlanan “ying-yang-Long” isimli bu seramik formda, Doğu ejderhasını betimleyen beyaz renk iyiliği simgelediği için ying-yang’daki eşitliğin aksine, daha baskın şekilde kullanılmıştır. (Resim 9-10)

Şamotlu kil ile yapılan form, elle şekillendirilmiştir. Form “Ying-Yang” simgesinin parçalanmış hali ile oluşturulan ejderha başı, gövdesi ve kuyruğu biçimindedir. Uygulama hazır sırlar kullanılarak 1020°C de fırınlanmıştır. Form 45 cm çapındadır.

Resim 11 "Long-Wang" "Ejder Kral"

Resim 12 "Long-Wang" "Ejder Kral"

3.1.5. Form 5

Baharın gelişinin, ilk şiddetli yağmurların, şimşeklerin ve yıldırımların, ejderhanın bir inci tanesi ile oynaması sonucunda olduğuna inanılır ve mitolojide bu şekilde anlatılır. Çin sanatının değişik örneklerinde, resimlerinde ve minyatürlerinde bu tablo tasvir edilir. “Long-Wang” yani “Ejder Kral” isimli bu eserde, Çin kültüründe önemli yeri olan bu tablo seramik form olarak kavram-biçim ilişkisi ile yorumlanmıştır. (Resim 11-12)

Elle şekillendirme tekniği kullanılan form, tamamı ile şamotlu kilden yapılmıştır. Üzerinde inci tanesini simgeleyen seramik küre de şamotlu kil ile yapılmış, üzerine döküm kili ile astar sürülmüştür. Uygulamadaki renk efektleri, 950°C derece elektrik fırınında, yine seramikten özel olarak hazırlanmış konteynır içerisinde Sagar pişirimi yapılarak sağlanmıştır.

Form 45 cm yüksekliğinde, 57 cm uzunluğunda ve 10 cm genişliğindedir.

Resim13 "G-Long" "Mitolojik Ejder"

Resim 14 "G-Long" Detay

3.1.6. Form 6

Kültürlerde ejder motifleri hemen hemen aynı yapısal özellikleri taşıyalar da, düşünsel anlamda farklılıklar göstermektedirler. Örneğin İskandinav mitolojisinde ejderha; karanlık gücü ve korkuyu simgelerken, doğu mitolojilerinde ve özellikle Çin’de tanrısal özellikleri ile iyi güçlerin simgesi olarak görülmektedir. Bu ana düşünce üzerine yapılan “G-Long” isimli eserde; formun tabanının sabit ve kütleli olması, ejderha olgusunun fiziksel anlamdaki özelliklerinin kültürlerde benzerlikler göstermesini simgelerken, formda yukarı doğru çıkıldıkça ekseninin diyagonal şekilde dönmesi, ona yüklenen anlamlarda farklı bakış açılarının olduğunu betimlemektedir. Ayrıca bu diyagonal dönüş ejderhanın fiziksel ve düşünsel esnekliğini de göstermektedir. Tepesindeki sivrilikler ise ejderin dikenli derisini tasvir etmektedir. (Resim 13-14)

Şamotlu kil ile elle şekillendirilen formda demir oksitle renklendirilmiş sır kullanılmış, pişirimi 1020°C de yapılmıştır. Form 40 cm yüksekliğinde, 15 cm uzunluğunda ve 15 cm genişliğindedir.

Resim 15 "Shen-Long" "Yağmur Ejderhası"

Resim 16 "Shen-Long" Detay

3.1.7. Form 7

Anlatılan efsane ve hikayelere göre yoğun yağışlı, fırtınalı günlerde yağmur ve suların tanrısı ejder göklerde görülür, bu büyük yağışları onun getirdiği düşünülürdü. Yıldırım ve şimşeklerin gökyüzünde oluşturduğu ışık oyunları belki de Çinlilerin atalarının gözünde ejderin formunu oluşturmaktaydı. İnsanların bu inanışlarından yola çıkılarak şekillendirilen bu formda, tanrısal özelliği betimlemek için tepesinde alevsi bir hareket uygulanmıştır. Bu hareket ayrıca, gökyüzünde beliren şimşek ve yıldırım dalgalarından oluşan ejderhanın dokusal bir özelliği olan dikenli derisini de simgelemektedir. Bu esere ismini veren “Shen-Long” yağmur ve rüzgarları yöneten ejderhadır. (Resim 15-16)

Teknik olarak elle şekillendirme yöntemi kullanılan eser, şamotlu çamur ile çalışılmıştır. Uygulamanın sırlı pişirimi, 1020°C derecede yapılmıştır. Sırda demir oksit renklendirici olarak kullanılmıştır.

Form 35 cm yüksekliğinde, 10 cm uzunluğunda ve 10 cm genişliğindedir.

Resim 17 "Tian-Long" "Gökyüzü Ejderhası"

Resim 18 "Tian-Long" Detay

3.1.8. Form 8

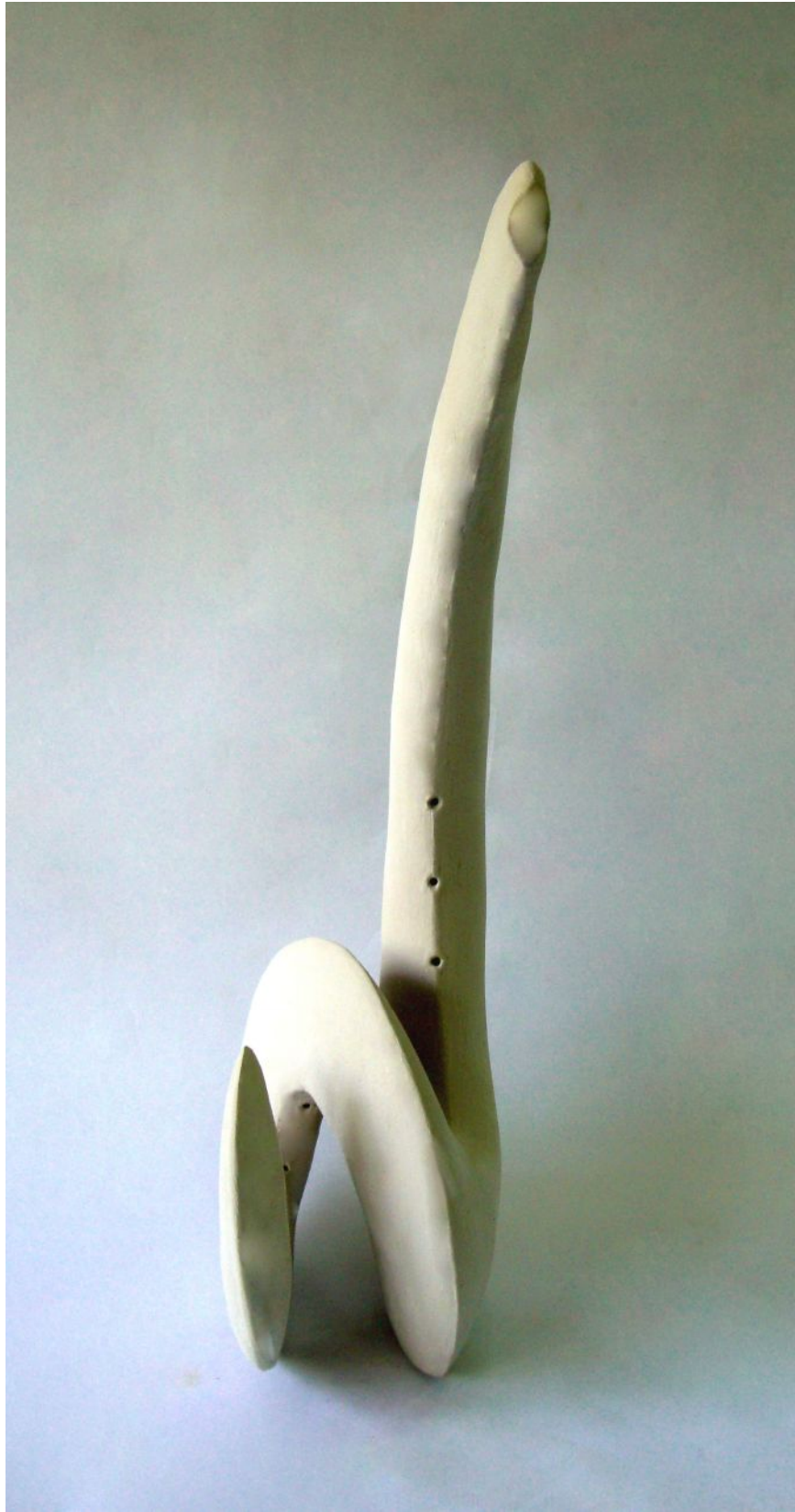
Bu esere ismini veren “Tian-Long” - Göğün Ejderhası, Çin mitolojisindeki tanrısal güçleri olan dört ana ejderhadan birisidir. Uzunluk ve anıtsallığıyla göğe yükselişi, göğün tılsımı ve tanrısallığını vurgular. Formun dokulu işlenmiş yüzeyi, yüksekliği ve kahve tonlarındaki rengi, Çin’de gökyüzüne uzanan sarp dağların özelliklerini vurgulamaktadır. Bu dokuların yanı sıra tepesindeki dikenli yapı, ejderhanın derisini ve doğu simgesi olan güneşi simgelemektedir.(Resim 17-18)

Demir oksit oranı yüksek toplanmalı bir sırla renklendirilen eser, şamotlu kille, elle şekillendirme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Sırlı pişirimi 1020°C de yapılan eserin üzerinde şeffaf sır bulunmaktadır.

Form 55 cm yüksekliğinde, tabanda her kenarı 20 cm genişliğinde olan ve yukarıya doğru daralan bir üçgen prizma şeklindedir.

Resim 19 "Ejder"

Resim 20 "Ejder"

3.1.9. Form 9

Tarih öncesi çağlardan bu yana her toplumun anlatılarında ortaya çıkmış olan ejderha tasviri; önceleri büyük yılanlarla özdeşleştirilmişken, sonra farklı anlamlar yüklenerek değişik şekillere bürünmüştür. Aslında hiçbir mitolojik anlatı veya efsaneye bağlı olmaksızın ejderha, özünde yılandan türemiş bir varlıktır. Ejderhanın, yılan soyunun bir parçası olduğu düşünülerek ortaya konulan bu form; yılan ve ejderhanın ortak yönlerine dayanan, aynı zamanda zıtlıklarının da vurgulandığı özellikleri kullanılarak şekillendirilmiştir. Spiral dönüş ve kıvraklık formdaki ortak fiziksel özelliklerken, yılanın sürüngenliğine zıt olarak ejder ayakta durur biçimde tasarlanmıştır. Herhangi bir görev, anlam ya da kültürel bir özellik yüklenmeksizin oluşturulmuş bu form, salt ejderhayı ve kökeni olan yılanı simgelemektedir. “Ejder” isimli formun pürüzsüz işlenmiş yüzeyi de bu anlatımı kuvvetlendirmektedir.

Elle şekillendirme tekniği kullanılan form, şamotlu kille yapılmış, üzerine döküm kilinden astar sürülmüştür. (Resim 19-20-21)

Form 57 cm yüksekliğindedir.

SONUÇ

Plastik sanatlar dallarında oluşturulan günümüz yapıtları, daha çok güncel olayların yansıtılması, fikir ve düşüncelerin, biçimler aracılığıyla “öz” olarak sunulmasını hedef almış bir çizgidedir. Gerçek olguları, gerçekleşmesi beklenen ya da gerçekleşmesi istenen fikirleri ortaya koyan yapıtlar, çoğu zaman birbirini tekrarlayan ya da birbirinin benzeri gibi görünen işlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra sanatın yaygınlığını arttırmak ya da ticari kaynak sağlamak için alıcıya (izleyici) yönelik, alıcının fikir ve düşüncelerini konu alan, onların doğrularını kendi doğrularımış gibi gösteren yapıtların ortaya koyulması, popülist sanatı doğurmuştur.

Genelde gerçek yaşamla birlikte günlük oluşan fikirleri konu olarak seçen günümüz sanatı; mistik öğelerin, yaşamış medeniyetlerin, efsanelerin, mitolojinin ve masalsı karakterlerin konulaştırılmasını daha arka plana bırakmıştır. Mitolojik öğe ve karakterler de bu yaklaşım içerisinde “clip art” ya da “tattoo” olarak yenilenmiştir. Daha çok çizgi-film animasyon ve grafik ağırlıklı figürlere dönüşen bu karakterler, vücut boyama, diğer adıyla dövme sanatının da içinde yer almışlardır. Bu karakterler edebiyatta ve sinemada plastik sanatlara oranla daha yoğun işlenmektedir.

Oysa ki, mitolojik tüm öğeler geçmiş uygarlıklarda birer sanat yapıtına dönüştürülmüş ve günümüze kadar gelmeleri sağlanmıştır. Gerek Yunan mitolojisi, gerek Uzakdoğu mitolojisi, gerekse diğer mitolojiler olsun, sanat eserleri ve geleneksel törenler aracılığıyla günümüze kadar kalıcı olmuşlardır.

Gelişen teknolojinin yanı sıra, malzeme ve teknik çokluğu ile bu konulara tekrar dönülüp, çağdaş sanat anlayışı içerisinde farklı yapıtlar ortaya konulabilir, sanatsal anlamda da eski ile yeni arasında bir bağ kurulup ilginç örneklerle ulaşılabilir.

Bu araştırmada da amaçlanan budur; öyle ki; mitolojik bir ögenin günümüz çağdaş sanat anlayışıyla farklı bir yapıda ortaya çıkarılabilmesi ve bu sayede günümüz çağdaş mitolojik karakterlerinin plastik sanatlarda ortaya konulması farklı bir özgünlük sağlayabilir. Yeni bir konu olmamasına rağmen yeniden yorumlanabilecek bir konu olduğuna dikkat çekmek ve birbirini tekrarlayan, aynı konuyu ele alan yapıtların yerine, hayal gücünün sınırsızca kullanılabileceği bir noktayı belirtmek bir diğer amaç olarak görülebilir.

Kültür ve inançlar, mitolojiler ve efsaneler, tarih öncesi çağlardan beri uygarlıkların temelini oluşturmuşlardır. Anadolu uygarlıkları da dahil, bütün toplumların kültürlerini yansıtan hikaye ve semboller; o uygarlıkların sanat anlayışlarını belirlemiştir. Günümüze kadar gelen buluntulardan anlaşıldığı üzere, mimari yapılarda, çanak-çömleklerde, duvar resimlerinde, savaş ve av aletlerinde, taş kabartmalarda, halı ve kilimlerde ağırlıklı olarak bu semboller kullanılmıştır.

Bu araştırmada; mistikliğinin dışında, görsel olarak da birçok ögenin bir arada bulunup bir düzen oluşturduğu "Çin mitolojisindeki Ejderha" figürü işlenmiştir.

Ejderha; zoomorfik evrede insanların inanç ve/veya korkuları sonrasında ortaya çıkan bir varlıktır. İnsanlar o dönemde buldukları şartlar doğrultusunda genellikle memeli hayvanlar olmak üzere birçok hayvanı tanrı olarak

benimsemişlerdir. Ancak ejderha motifi bu hayvanların belirgin özelliklerinin birleştirilmesiyle meydana gelmiş karma bir varlık olarak tasvir edilmiştir. Zamanla değişik kültürler bu motifi kendi yaşayışlarına göre yorumlayıp, yine kendilerine göre karakter yüklemişlerdir. Bu nedenledir ki; farklı toplumlarda ejderha farklı anlamlar taşımaktadır.

Çin ejderhasının konu alındığı bu çalışmada; diğer kültürlerin kötülük simgesi ve korkulan ejderha anlayışına karşın; doğunun mistik, tanrısal, doğal ve iyilik simgesi olan ejderha ön plana çıkarılmıştır. Çin ejderhası su, dolayısıyla da insan, yaşam, toprak, hava, verimlilik ve bereket ile ilişkilendirilmiştir. Bu çalışmada sunulan seramik formlar da bu parametrelerden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Ağırlıklı olarak su ve su damlası ile ejderhanın genel biçiminin harmanlaması yapılmış, sonucunda da doğunun gökler ve akarsular tanrısı olan ejderhanın çağdaş seramik anlayışla karakterize edilmiş soyut formlarının yorumlaması yapılmıştır.

Hem biçimsel hem de teorik olarak incelenip, farklı kültürlerdeki diğer ejderha motifleriyle karşılaştırmaların yapıldığı bu çalışmada, ejderhanın yapısal özelliklerinin yanında, çeşitli parçalarının tek tek ele alınmasıyla kurulmuş kompozisyon birliği ve simgelediği temayı ön plana çıkaran seramik formlar da çalışılmıştır.

Formun özgünlüğünü koruyabilmek ve köklü bir kültürün tanrı niteliğindeki bir sembolü olması nedeniyle, formun özünden fazla uzaklaşılmasına çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

ANABRITANNICA, İstanbul, Ana Yayıncılık, 1986

BONNEFOY, Yves.; Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve
Mitolojiler Sözlüğü, (Çev: Levent Yılmaz), Ankara, Dost Kitabevi, 2000

CHALLAYE, Félicien. ; Dinler Tarihi. (Çev. Samih Tiryakioğlu), İstanbul, Varlık
Yayımları, 1960

ÇORUHLU, Yaşar. ; Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi, İstanbul, Seyran
Kitapçılık. 1995

DENİZ, Bekir. ; Anadolu –Türk Dokumalarında Ejder Motifi, Türk Soylu
Halklarının Halı Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni
Bildirileri, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1996

DENİZ, Bekir. ; Anadolu-Türk Dokumaları, a.g.m. 102

EBERHARD, Wolfram.; Çin Tarihi, Ankara, T.T.K. Basımevi, 1956

ECZACIBAŞI SANAT ANSİKLOPEDİSİ, İstanbul, YEM Yayınları, 1997

ERHAT, Azra. ; Mitoloji Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1993

- ERİNÇ, M. Sıtkı.; Sanatın Boyutları, İstanbul, Çınar Yayınları, 1998
- ESİN, Emel. ;İslamiyet'ten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslam'a Giriş, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1978
- EVANS, Bergen. ; Dictionary of Mythology, NewYork, Dell Publishing, 1970
- GRAVES, Robert.; New Larousse Encyclopedia of Mythology, London, Hamlyn Publishing, 1968
- GRIMAL, Pierre. (Editor); Larousse World Mythology, London, Hamlyn Publishing, 1989
- HANÇERLİOĞLU, Orhan.; İnanç Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1975
- LEEMING, A.David.-LEEMING, A. Margeret.; A Dictionary of Creation Myths, NewYork, Oxford University Press, 1994
- MACKENZIE, D. A. Çin-Japon Mitolojisi. (Çev. Koray Akten), Ankara, İmge Kitabevi. 1996
- MEYDAN LAROUSSE, İstanbul, Meydan Yayınevi, 1969
- ÖNEY, Gönül. ; Anadolu Selçuk Sanatında Ejder Figürleri, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1969

PREETORIUS, Emil.; Mnh, Preetorius Koleksiyonu Kataloğu, 1958

TELESCO, Patricia. Folkways. Minnesota, Llewelyn Publications. 1995

TDK Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, Bilgi Basım Evi, 1974

TDK Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basım Evi,
1988

TURAN, Osman. ; Oniki Hayvanlı Türk Takvimi, Ankara, DTCF Yayınları,
Tarih Serisi 3, 1941

TURAN, Adnan.; Sanat Terimleri Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1998

WILLIS, Roy. ;The Hutchinson Dictionary of World Myth, Singapore, Helicon
Publishing, 1995

WOLFRAM, Eberhard.; Çin Simgeleri Sözlüğü, (ev: Aykut Kazancıgil - Aye
Bereket), İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2000

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nizam Orçun ÖNAL

Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara, 1979

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik
Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Sanatsal Faaliyetleri : 1998 Anadolu Üniversitesi G.S.F. Yıl Sonu Öğrenci

Sergisi, Eskişehir

1999 Anadolu Üniversitesi G.S.F. Yıl Sonu Öğrenci

Sergisi, Eskişehir

2000 Anadolu Üniversitesi G.S.F. Yıl Sonu Öğrenci

Sergisi, Eskişehir

2000 Anadolu Üniversitesi G.S.F. Yıl Sonu Öğrenci

Sergisi, İstanbul

2000 1.Muammer Çakı Seramik Sergisi, Eskişehir

2001 Anadolu Üniversitesi G.S.F. Yıl Sonu Öğrenci

Sergisi, Eskişehir

2001 2. Muammer Çakı Seramik Sergisi, Eskişehir

2001 1.Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu

Prof. Dr. Hamiye ÇOLAKOĞLU'nun Asistanı

2002 2.Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu

Reyhan GÜRSES'in Asistanı

2007 Zübeyde Hanım Hastanesi Açılışı Seramik Resim

Heykel Sergisi, Ankara

2007 Hacettepe Üniversitesi GSF Seramik Bölümü

Öğrencileri Sergisi, Nurol Sanat Galerisi Ankara

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler : 2006 Sosyal Güvenlik Kurumu Merkez Binası, Balgat, Ankara.

Seramik Duvar Panosu

Çalıştığı Atölyeler : 2002-2003 Atlantis Sanat Atölyesi

2005-2007 D&B Sanat Atölyesi

İletişim

E-Posta Adresi : melorcun@yahoo.com

Tarih : Haziran 2007